

Osobine dobrog mentora na vježbama - ocjena učenika srednje medicinske škole

Planinšič, Kornelija Kristina

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Medicine Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Medicinski fakultet Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:152:164011>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Medicine Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
MEDICINSKI FAKULTET OSIJEK
SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ SESTRINSTVO

Kornelija Kristina Planinšič

**OSOBINE DOBROG MENTORA NA
VJEŽBAMA – OCJENA UČENIKA
SREDNJE MEDICINSKE ŠKOLE**

Diplomski rad

Čakovec, 2019.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
MEDICINSKI FAKULTET OSIJEK
SVEUČILIŠNI DIPLOMSKI STUDIJ SESTRINSTVO

Kornelija Kristina Planinšič

**OSOBI NE DOBROG MENTORA NA
VJEŽBAMA – OCJENA UČENIKA
SREDNJE MEDICINSKE ŠKOLE**

Diplomski rad

Čakovec, 2019.

Rad je ostvaren u: Srednja škola u Maruševcu s pravom javnosti

Mentor rada: doc. dr. Bojana Filej

Rad ima 54 lista, 16 tablica i 1 sliku.

Predgovor

Više od pet godina vodim vježbe kao mentorica u srednjoj medicinskoj školi. Nije to bio posao koji sam željela raditi nakon što sam završila studij sestrinstva. Spletom životnih okolnosti završila sam u prosvjeti prenoseći svoje znanje i vještine na buduće medicinske sestre i tehničare, osobe koje će nakon što izađu iz srednje škole izravno ući u sustav zdravstva radeći s bolesnim ljudima. Posao nastavnice zdravstvene njege i mentorice učenicima na vježbama zavoljela sam vrlo brzo nakon zaposlenja. U svojem radu nastojim, uz znanje i vještine, učenicima prenijeti i onaj osjećaj, kako bi oni to rekli "feeling" za bolesnike, empatiju koja je ponekad bolesnicima važnija od mojih znanja i vještina. Nastojim biti im "starija medicinska sestra" od koje će učiti, a ne "stroga nastavnica" koje će se bojati. Trudim se svakodnevno iskazivati im poštovanje, i kao budućim kolegama jasno im dati do znanja da ih smatram gotovo ravnopravnima sebi. Možda u svojem mentorskom radu u mnogočemu griješim, no rado učim kako se mijenjati i napredovati. Osluškujem učenike i poštujem njihove konstruktivne kritike o svom radu, a i sama preispitujem svoj rad i osobine koje imam kao mentorica. Vjerujem da unaprijeđenjem vlastitog rada i osobina doprinosim napretku i kvaliteti rada učenika kojima sam mentorica.

Hvala svima koji su me poticali i podupirali da što prije diplomiram. Zahvaljujem svom mužu Matjažu koji je za mene kao i uvijek imao iznimno puno strpljenja proteklih nekoliko godina na mom obrazovnom putu tijekom prediplomskog i diplomskog studija. Hvala mojoj majci Jadranki koja je sa mnom nesebično dijelila radost svakog mog školskog i akademskog iskustva i uspjeha. Zahvaljujem joj što je sudjelovala u dosezanju različitih razina obrazovanja odričući se vremena i novaca te mi uvijek iskazivala nesebičnu ljubav. Hvala mojoj mentorici Bojani Filej što je prihvatila biti mojom mentoricom te što je bila spremna, unatoč dužem periodu nejavljanja, pomoći mi u dovršavanju diplomskog rada. Zahvaljujem joj na savjetima koje mi je dala prije i tijekom izrade diplomskog rada. Hvala teti i kolegici Ljiljani Eršek za pomoć u dostavljanju obrazaca u Osijek i potporu. Zahvaljujem profesorici Kristini Kralik za pomoć pri izradi rada i kolegicama s fakulteta i posla koje su me poticale i požurivale da završim rad: Moniki Benjak, Sanji Premec, Biljani Hmelik, Sandri Bistrović i Kseniji Strelec. Hvala profesorima Mariji Medved i Ivanu Lajnvašu za lekturu diplomskog rada te Katici Medved za jezične savjete. Na kraju moja najveća zahvala ide Bogu koji me strpljivo podnosio tijekom cjelokupnog obrazovanja i milostivo me blagoslivljao uspjesima – i kada sam zaslužila i kada nisam.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
1.1. Temeljno obrazovanje medicinskih sestara u Republici Hrvatskoj	1
1.2. Organizacija vježbi učenika tijekom temeljnog obrazovanja medicinskih sestara	3
1.3. Mentor i pojam mentorstva u sestrinstvu	4
1.4. Uloge mentora i dobrobit mentorskog procesa	5
1.5. Osobine dobrog mentora	6
1.6. Kompetencije mentora u obrazovanju medicinskih sestara	7
1.7. Modeli mentorstva u srednjoškolskom obrazovanju medicinskih sestara	9
2. Hipoteza	11
3. Ciljevi.....	12
4. Ispitanici i metode.....	13
4.1. Ustroj studije	13
4.2. Ispitanici	13
4.3. Metode.....	13
4.4. Statističke metode	14
5. Rezultati	15
5.1. Osnovna obilježja ispitanika	15
5.2. Ocjena školskog mentora učenika na posljednjim vježbama.....	15
5.3. Ocjena mentora zaposlenog u ustanovi obavljanja posljednjih zdravstvenih vježbi	19
5.4. Usporedba ocjena školskog mentora učenika na posljednjim vježbama s ocjenama mentora zaposlenog u ustanovi obavljanja posljednjih zdravstvenih vježbi	23
5.5. Osobine ličnosti mentora vježbi i mentora zdravstvenih vježbi	26
6. Rasprava.....	29
7. Zaključci	33

8.	Sažetak	34
9.	Summary	35
10.	Literatura.....	36
11.	Životopis	39
12.	Prilozi.....	40

1. UVOD

Profesori, nastavnici i strukovni učitelji koji sudjeluju u srednjoškolskom obrazovanju medicinskih sestara i medicinskih tehničara (u daljnjem tekstu medicinskih sestara pri čemu se izraz u ovom kontekstu odnosi na oba spola) imaju veliku ulogu u stjecanju njihovih strukovnih znanja i vještina. Dobra i kvalitetna suradnja učenika i njihovih strukovnih učitelja koji su uključeni u teorijsko i praktično poučavanje, neophodna je za razvoj stručnih kompetencija koje Šepec (1) definira kao kombinaciju vještina, znanja, stavova, vrijednosti, sposobnosti i prosudbi koje omogućavaju pravovaljano izvođenje zdravstvene njege medicinske sestre.

1.1. Temeljno obrazovanje medicinskih sestara u Republici Hrvatskoj

Temeljno obrazovanje medicinskih sestara u Republici Hrvatskoj provodi se na srednjoškolskoj razini i traje pet godina te se završetkom školovanja stječe naziv Medicinska sestra opće njege / medicinski tehničar opće njege. Ono je podijeljeno na dva dijela: općeobrazovni dio koji traje prve dvije godine školovanja i strukovni dio koji traje sljedeće tri godine. Strukovni dio obrazovanja obuhvaća teorijsku nastavu koja se provodi uglavnom u školi te praktičnu nastavu, odnosno vježbe koje se provode djelomično u školskim praktikumima, a djelomično u različitim zdravstvenim i školskim ustanovama te ustanovama socijalne skrbi. Školovanje se završava izradom i obranom završnog rada. To je jedina kvalifikacija u Republici Hrvatskoj za koju se na srednjoškolskoj razini školuje pet godina.

Prema aktualnom strukovnom kurikulumu za stjecanje kvalifikacije Medicinska sestra opće njege / medicinski tehničar opće njege (u daljnjem tekstu: kurikulum) koji se počeo provoditi od školske godine 2010./2011., predmeti strukovnog dijela obrazovanja podijeljeni su u nekoliko modula (2).

Predmeti modula Temeljne društvene znanosti su: Etika u sestrinstvu, Psihologija, Načela poučavanja i Sociologija. Predmeti modula Temeljne medicinske znanosti su: Anatomija i fiziologija, Bakteriologija, virologija i parazitologija, Biokemija, Biofizika, Patologija, Radiologija, Farmakologija i Dijetetika. Modul Sestrinstvo u zajednici obuhvaća predmete: Socijalno i zdravstveno zakonodavstvo, Načela administracije i Metodiku zdravstvenog odgoja. Modul Javno zdravstvo i zdravstvena zaštita sadrži dva predmeta: Higijena – preventivna medicina i Opća načela zdravlja i njege. Modul Sestrinska skrb obuhvaća sljedeće predmete: Zdravstvena

njega njega – opća, Zdravstvena njega – specijalna, Zdravstvena njega kirurškog bolesnika – opća, Zdravstvena njega kirurškog bolesnika – specijalna, Zdravstvena njega zdravog djeteta i adolescenta, Zdravstvena njega bolesnog djeteta i adolescenta, Zdravstvena njega majke, Zdravstvena njega – zaštita mentalnog zdravlja, Zdravstvena njega psihijatrijskih bolesnika, Zdravstvena njega starijih osoba te Zdravstvena njega u kući. Predmeti unutar Izbornog strukovnog modula su: Profesionalna komunikacija u sestrinstvu, Hrvatski znakovni jezik, Osnove fizikalne i radne terapije, Medicinska sestra u primarnoj zdravstvenoj zaštiti, Hitni medicinski postupci, Kronične rane, Instrumentiranje, Vještine medicinske sestre/tehničara u gipsaonici, Intenzivna zdravstvena njega te Zdravstvena skrb u jedinici za dijalizu. U trećem i četvrtom razredu u Izbornom strukovnom modulu odabiru se dva predmeta, a u petom razredu tri predmeta. Zadnji modul Kliničke vježbe sadrži predmete: Zdravstvene vježbe I (nakon treće godine učenja), Zdravstvene vježbe II (nakon četvrte godinje učenja) te Zdravstvene vježbe III (tijekom pete godine učenja). Ukupni broj nastave i vježbi iznosi 4618 sati: 1826 sati teorijske nastave i 2792 sata vježbi.

Prema kadrovskim uvjetima koje propisuje kurikulum, medicinske sestre sa završenim stručnim ili sveučilišnim studijem sestrinstva mogu provoditi teorijsku i praktičnu nastavu sljedećih predmeta: Etika u sestrinstvu, Dijetetika, Načela administracije, Metodika zdravstvenog odgoja, svih predmeta unutar četvrtog, petog i šestog modula, osim Hrvatskog znakovnog jezika i Osnova fizikalne i radne terapije. U srednjim medicinskim školama u Republici Hrvatskoj zaposlene su medicinske sestre s višom razinom obrazovanja: prvostupnice sestrinstva, diplomirane medicinske sestre i magistre sestrinstva (2). Da bi se uopće zaposlile u srednjoškolskom obrazovanju medicinskih sestara kao strukovne učiteljice ili učitelji (u daljnjem tekstu izraz strukovne učiteljice koristi se za oba spola), potrebno je da osim inicijalnog strukovnog obrazovanja pohađaju dodatnu psihološko-pedagošku naobrazbu kako bi bile osposobljene za rad u obrazovanju. Psihološko-pedagoška naobrazba uključuje kolegije iz znanosti kao što su psihologija obrazovanja, pedagogija, didaktika i metodika (3). Tu vrstu naobrazbe u sklopu cjeloživotnog obrazovanja provode razni učiteljski fakulteti i ona traje godinu dana, odnosno dva semestra. Diplomski studiji sestrinstva na nekim fakultetima u svojem kurikulumu sadrže predmete iz područja psihologije, pedagogije, didaktike i metodike. Kad studenti završe takav studij, mogu se također zaposliti u školama kao strukovni učitelji zdravstvene njege. Postoji još jedan uvjet koji je neophodan za zapošljavanje medicinskih sestara u obrazovanju budućih medicinskih sestara, a to je Odobrenje

za samostalni rad koje izdaje Hrvatska komora medicinskih sestara. Iako strukovne učiteljice nisu zaposlene u sustavu zdravstva nego školstva, dužne su ga prema zakonu imati jer im ono omogućava rad i u zdravstvenim ustanovama.

Nastavni plan i program koji se provodio prije uvođenja kurikuluma za stjecanje kvalifikacije Medicinska sestra opće njege/medicinski tehničar opće njege, zahtijevao je 3-5 godina radnog staža kao uvjet za zapošljavanje medicinskih sestara u srednjim medicinskim školama, dok novi kurikulum iz školske godine 2010./2011. ne navodi godine radnog iskustva u struci kao preduvjet za zapošljavanje (4).

1.2. Organizacija vježbi učenika tijekom temeljnog obrazovanja medicinskih sestara

Raspored vježbi pojedinih predmeta koje se provode u različitim ustanovama izvan škole izrađuje se u suradnji s glavnim sestrama zdravstvenih ustanova, ravnateljima školskih ustanova i ustanova socijalne skrbi. Vježbe se izvode u skupinama od 8 do 10 učenika. Vježbe skoro većine predmeta provode se na bolničkim odjelima, na koje učenici dolaze zajedno sa svojim strukovnim učiteljicama zdravstvene njege koje su zaposlene u srednjoj medicinskoj školi koju učenici pohađaju. Tijekom vježbi strukovne učiteljice u suradnji s glavnim odjelnim sestrama organiziraju što će s učenicima raditi tijekom sati koje provode na odjelu. One su te koje su u prvom redu odgovorne za učenike tijekom vježbi. Učenici promatraju njihov rad, sudjeluju i samostalno provode različite sestrinske postupke. Nakon određenog broja sati vježbi, koji se nazivaju turnusi, učenicima se ocjenjuje stručno znanje, stručne vještine te primjena etičkih načela i komunikacijskih vještina.

Tijekom vježbi predmeta Zdravstvene vježbe I, II i III učenici su raspoređeni na bolničke odjele gdje brigu za njih u prvom redu preuzimaju glavne sestre odjela koje učenicima daju zadatke koje provode samostalno ili u suradnji s odjelnim sestrama. Tu je uloga glavnih sestara odjela od velike važnosti. Tijekom Zdravstvenih vježbi je na jednom odjelu manji broj učenika nego na vježbama ostalih predmeta. Ponekad je samo jedan učenik raspoređen na neki odjel. Strukovne učiteljice zaposlene u školi tijekom Zdravstvenih vježbi nisu s učenicima na odjelu, ali obilaze učenike na odjelima, konzultiraju se s glavnim sestrama odjela u vezi napretka učenika te rješavaju probleme ukoliko do njih dođe. Tijekom provođenja vježbi i Zdravstvenih vježbi strukovne učiteljice nude

učenicima potporu, vode ih kroz proces učenja i savladavanja vještina, pomažu im steći potrebna znanja i vještine kako bi kada završe školu bili kompetentni za samostalno obavljanje rada.

1.3. Mentor i pojam mentorstva u sestrinstvu

Postoje različite definicije pojma mentor. Online enciklopedija Leksikografskog zavoda Miroslava Krležu u prenesenom značenju mentorom naziva osobu koja nekoga prati, savjetuje i nad njime bdije (5). Kilgallon (6) navodi kako se mentorom obično smatralo nekoga tko hrabri te usmjerava i savjetuje štićenika ili novaka. Prema analizi Stewarta i Kruegera, kako navodi Grossman (7), 6 je atributa koncepta mentorstva:

- mentorstvo je strategija poučavanja i učenja;
- mentorski odnos ima recipročne uloge mentora i mentorirane osobe;
- mentorstvo pomaže u napredovanju karijere mentora i karijere mentorirane osobe;
- postoji razlika u znanju mentora i mentorirane osobe;
- klasično mentorstvo sastoji se od dugoročnog odnosa koji se proteže kroz više godina;
- mentorstvo teži stvaranju sklada između subjekata mentorskog procesa.

Izraz mentor nalazi svoju primjenu u različitim djelatnostima. U školstvu izraz mentor ima tri različita značenja. Zvanje mentor dodjeljuje se svim onim učiteljima i nastavnicima koji za to podnesu zahtjev te koji ispunjavaju uvjete za napredovanje u zvanje mentora (8). Isto tako izraz mentor u školstvu se rabi kada se učitelju ili nastavniku pripravniku dodijeli učitelj ili nastavnik mentor koji je iste struke kao i pripravnik te ga on vodi i usmjerava tijekom pripravničkog staža i priprema za polaganje stručnog ispita. Dužnost je pripravnika biti nazočan na nastavnim satima mentora najmanje 30 sati tijekom stažiranja, a mentor je obavezan biti na nastavnim satima pripravnika 10 sati (9). Izraz mentor je u školstvu vezan i za praktični dio provođenja kurikuluma strukovnih škola. Prema Pravilniku o načinu organiziranja i izvođenja nastave učenici tijekom provedbe praktičnog dijela kurikuluma mogu raditi samo uz stručno vodstvo nastavnika u ustanovi (10). Unatoč tome što pravilnik stručno vodstvo od strane škole uz koje učenici mogu raditi naziva nastavnici u ustanovi, među učenicima koji se obrazuju u strukovnom programu Medicinska sestra opće njege / medicinski tehničar opće njege česta je upotreba naziva mentor za strukovne učiteljice i učitelje zdravstvene njege.

Sauter, Johnson i Nightingale Gillespie (11) mentorstvo smatraju višedimenzionalnom aktivnošću koja se sastoji od vrlo individualiziranih dijadičnih procesa i odnosa. Pajk (12) navodi zajedničku definiciju mentorstva u sestinstvu koju su definirali različiti autori, a ona glasi kako je mentorstvo "dobrovoljni, dobronamjerno uspostavljen odnos u kojem iskusan i stukovno osposobljen mentor nudi potporu manje iskusnom početniku – medicinskoj sestri, studentu pri razvoju osobnih potencijala." Starc (13) smatra kako svako mentorstvo predstavlja jedinstven i uzajaman odnos u kojem mentor sa svim svojim strukovnim, komunikacijskim i organizacijsko-administrativnim kompetencijama formira mentorstvo kao partnerstvo učenja u kojem je primarni cilj studentov rast, napredak i razvoj.

1.4. Uloge mentora i dobrobit mentorskog procesa

U sestinstvu postoje različite uloge mentora. Prema Abou Aldanu (4) to može biti mentorstvo za razne oblike pisanih radova i stručne projekte, mentorstvo tijekom vježbi kroz sustav obrazovanja, mentorstvo pri uvođenju u proces rada i slično. Uloge mentora se od ustanove do ustanove mogu razlikovati. Najčešće funkcije koje mentori imaju, neovisno o mjestu zaposlenja, jesu poučavanje, savjetovanje, pomaganje, ohrabivanje, podupiranje i poticanje.

Jedna od uloga mentora u procesu obrazovanja medicinskih sestara je pomoći učeniku da se ono znanje i vještine koje je stekao u učionici i školskim praktikumima prenese u stvarno okruženje bolničkog odjela ili druge vrste radilišta unutar zdravstvenih ustanova. Svi zaposleni u zdravstvenim ustanovama i u školi snose dio odgovornosti u podupiranju i obrazovanju sljedećih generacija medicinskih sestara (12).

Kilgallon (6) upotrebljava izraz klinički edukator ili praktični edukator te smatra kako su uloge tog edukatora vrlo slične ulozi mentora, a u obrazovanju fizioterapeuta uključuju:

- učinkovitu komunikaciju sa studentom, prenošenje obavijesti o tome gdje će student biti raspoređen na vježbe
- pružanje primjerenog i praktičnog okruženja za učenje
- demonstriranje kliničkih kompetencija te stalni profesionalni razvoj
- olakšavanje i podupiranje studentskih potreba za učenjem
- nadgledanje studentskog napretka, pružanje redovitih i konstruktivnih povratnih odgovora
- pomoć studentima pri postavljanju ciljeva vježbi na nekom radilištu

- donošenje zaključne ocjene.

Navedene uloge potpuno su primjenjive na mentore koji sudjeluju u obrazovanju medicinskih sestara.

Mentorstvo ima veliku dobrobit i za mentora i za učenika. Kilgallon (6) navodi sljedeće dobrobiti koje mentorirani student ili učenik ima:

- bolje djelovanje i produktivnost
- poboljšane mogućnosti za gradnju karijere i napredovanje u njoj
- poboljšan razvoj znanja i vještina
- bolje povjerenje, blagostanje, odanost i motiviranost.

Alred i sur., kako navodi Kilgallon (6), smatraju da postoji dobrobit mentoriranja i za mentora, a one su sljedeće:

- unaprijeđeno djelovanje
- bolje zadovoljstvo poslom, lojalnost, predanost te bolja samosvijest
- stjecanje novih znanja i vještina: mentori također uče od studenata kao što i studenti uče od mentora
- razvijanje sposobnosti upravljanja
- unaprijeđeni odnosi s kolegama, studentima i bolesnicima.

1.5. Osobine dobrog mentora

Uspjeh cijelog procesa mentorstva ovisi o profesionalnim i osobnim karakteristikama kliničkog mentora. Prema Al-Hamdanu i sur. (14) mentor ima veliki utjecaj na želju studenata da uče i na njihovu sposobnost prilagođavanja novim uvjetima. Aktivnosti mentora i njegove kvalitete imaju vitalnu ulogu u kliničkom osposobljavanju i obrazovanju studenata, stoga je važno da mentori znaju koje mentorske osobine studenti smatraju vitalnima (14). Neuberg i sur. (15) smatraju kako je kvalitetan mentor preduvjet za postizanje adekvatnih vještina i kompetencija kod studenata te je važan čimbenik u unaprijeđenju sestrinske profesije. Stoga, to vrijedi i za učenike srednje škole koji se obrazuju za medicinske sestre, kao i za studente sestrištva.

Dobar je mentor u obrazovanju medicinskih sestara onaj koji posjeduje puno znanja i vještina u svojoj struci te u odgojno-obrazovnom radu. Dobrog mentora odlikuju i vještine dobre komunikacije, emocionalna zrelost, organiziranost, staloženost, strpljivost, posjedovanje vještina za rješavanje konflikata, sposobnost pravilnog i pravednog reagiranja u različitim situacijama, razvijenost kritičkog razmišljanja te moralne i etičke vrijednosti.

Kalauz (16) navodi da za uspješno obavljanje posla mentori moraju imati sljedeće posebne osobine: veliko kliničko znanje i stručnost, pozitivno stajalište, povjerljivost, otvorenost i fleksibilnost.

Bez obzira o kojoj se vrsti mentorskog odnosa radilo, sljedeće su karakteristike univerzalne i odlikuju dobre mentore: posjedovanje iskrene želje da se pomogne drugima, otvorenost uma, pozitivno stajalište te uzorno ponašanje, motiviranost za stalni rast i razvoj, samopouzdanje i pristojno ponašanje, postavljanje pravih pitanja, aktivno slušanje te davanje povratne informacije (17). Quinn i Hughes, kako navodi Kilgallon (6), smatraju kako su karakteristike dobrog mentora pristupačnost, obrazovanost, motiviranost za poučavanje, podupiranje, dobro slušanje, pouzdanost, strpljivost, srdačnost, iskusnost, entuzijastičnost, zainteresiranost za studente te posvećenost mentorskom procesu.

1.6. Kompetencije mentora u obrazovanju medicinskih sestara

Prema Billings et al., kako navodi Abou Aldan (4), "sestrinska edukacija zahtijeva nastavnike koji posjeduju iznimno znanje iz zdravstvene njege, ali koji jednako tako znaju poučavati i provoditi istraživanja iz područja sestrinske edukacije." Finke (18) poučavanje u sestrinstvu smatra kompleksnom aktivnošću kojom integrira umjetnost i znanost sestrinstva te kliničku praksu u proces poučavanja i učenja. Poučavanje naročito uključuje niz vještina ili kompetencija koje su ključne u doseganju učeničkih ishoda učenja. Te kompetencije mogu se razviti kroz obrazovnu pripremu i orijentacijske programe nastavničkog osoblja.

Izvrsnost bi se kliničke nastave prema Giriji (19) mogla postići učinkovitim kliničkim karakteristikama mentora kao što su: profesionalne kompetencije, stručno znanje, prepoznatljive kliničke kompetencije s vještinama kliničkog poučavanja, pozitivni međuljudski odnosi sa studentima koji oslikavaju povjerenje, poštovanje, podršku i pristupačnost te učinkovite komunikacijske i suradničke vještine.

Klasifikaciju mentorskih kompetencija u praktičnom osposobljavanju neovisno o strukovnom području Govekar-Okoliš i Kranjčec (20) saželi su na osnovu radova drugih autora. Na osnovu provedenih seminara s mentorima koji vrše praktična osposobljavanja, oblikovali su sljedeće kompetencije praktičnog osposobljavanja:

- Strukovne kompetencije

Mentor:

- je primjer učitelja stručnjaka koji pokazuje kvalitetno stručno znanje, poznaje metode poučavanja i pristupa pri poučavanju svoje struke;
- pokazuje entuzijazam u svojem radu i mentoriranome razvija pozitivan odnos prema budućoj struci;
- mora poznavati djelovanje institucije u kojoj se praktično osposobljavanje provodi, sustav njenog rada, zakone i dokumentaciju;
- prilikom planiranja rada uzima u obzir obrazovne potrebe svake mentorirane osobe posebno te učinkovito pomaže mentoriranoj osobi pri planiranju, izvođenju i vrednovanju praktičnog rada;
- daje praktične upute za rad u instituciji, mentoriranu osobu potiče na kritičku refleksiju rada, usmjerava je k učenju i pridobivanje iskustava te ju potiče da vlastita iskustva u radu u instituciji povezuje sa širim teoretskim i praktičnim strukovnim spoznajama;
- vlada raznim metodama, oblicima i instrumentima zapažanja i praćenja tijekom praktičnog osposobljavanja mentorirane osobe i uzima u obzir njegove stilove i navike učenja;
- zna upotrebljavati informacijsko-komunikacijsku tehnologiju te pri praktičnom osposobljavanju potiče mentoriranu osobu na upotrebu iste;
- zna ocjenjivati dostignuća mentorirane osobe te joj daje konstruktivnu povratnu informaciju o njegovom radu u instituciji;
- primjereno utječe na socijalizaciju mentorirane osobe u struci te na razvoj njenog identiteta u struci;
- ima razvijeno samopoštovanje;
- brine za vlastiti profesionalni razvoj stalnim stručnim usavršavanjem te za vlastito sveživotno učenje i obrazovanje.

- Odnosno – komunikacijske kompetencije

Mentor:

- zna uspostaviti učinkovitu i jasnu komunikaciju, mora pokazivati potrebne komunikacijske vještine i empatičnost te mora znati standardni jezik;
- mora znati s mentoriranom osobom uspostaviti dobre osobne i radne odnose uz razumijevanje njegovih bojazni i nesigurnosti te mora uspostaviti pozitivnu klimu;
- mora vladati neželjenim situacijama prilikom praktičnog osposobljavanja u instituciji, ali isto tako i svojim odazivima na njih te mentoriranu osobu poticati na isto;
- zna podupirati mentoriranu osobu pri njenom radu u instituciji na kongitivnoj i na emocionalnoj razini;
- zna potaknuti mentoriranu osobu da bez ustručavanja pita za savjet pri praktičnom osposobljavanju;
- uspješno sudjeluje sa suradnicima u instituciji, s vodstvom, sa strukovnim institucijama i zavodima.

- Organizacijsko-administrativne kompetencije

Mentor:

- zna organizirati vrijeme s obzirom na svoje ciljeve i na to potiče mentoriranu osobu;
- zna primjereno organizirati rad mentorirane osobe u instituciji;
- po potrebi mijenja raspored izvođenja praktičnog rada;
- vodi dokumentaciju o radu mentorirane osobe;
- usklađuje sudjelovanje mentorirane osobe s osobljem u instituciji.

1.7. Modeli mentorstva u srednjoškolskom obrazovanju medicinskih sestara

Postoje različiti modeli prema kojima se mentorstvo u sklopu kliničkog osposobljavanja medicinskih sestara tijekom njihovog srednjoškolskog obrazovanja može organizirati. Prema udjelu prisutnosti mentora na vježbama razlikujemo:

- mentorstvo na vježbama tijekom kojih je mentor prisutan sve vrijeme vježbi
- mentorstvo na vježbama tijekom kojih je mentor prisutan svaki dan, no samo određeno vremensko razdoblje

- mentorstvo na vježbama tijekom kojih je mentor prisutan povremeno, najčešće na početku vježbi, na kraju vježbi, te samo ponekad tijekom vježbi na kraće vrijeme.

Direktiva 2005/36/EZ Europskog parlamenta i vijeća od 7. rujna 2005. o priznavanju stručnih kvalifikacija određuje da se kliničko osposobljavanje unutar izobrazbe medicinskih sestara "odvija u bolnicama i drugim zdravstvenim institucijama te u zajednici, pod odgovornošću nastavnika zdravstvene njege, u suradnji s drugim kvalificiranim medicinskim sestrama, odnosno uz njihovu pomoć" (21). Na osnovi direktive kliničko osposobljavanje medicinskih sestara u srednjim školama provode nastavnice zdravstvene njege uglavnom prema prvom navedenom modelu. Vježbe predmeta Zdravstvene vježbe provode se prema trećem modelu kako je i opisano u poglavlju 1.2.

2. HIPOTEZA

- Učenici ocjenjuju da je prosječna ocjena mentorskih kompetencija viša od 4.
- Ocjena kompetencija mentora zaposlenih u školi veća je od ocjene kompetencija mentora zaposlenih u ustanovi izvođenja zdravstvenih vježbi.

3. CILJEVI

- Ispitati kako učenici srednje medicinske škole ocjenjuju mentorske kompetencije i osobine ličnosti svojih mentora na vježbama.
- Ispitati postoji li razlika u učeničkim ocjenama kompetencija mentora zaposlenog u srednjoj medicinskoj školi i mentora iz ustanove u kojoj učenik obavlja vježbe.

4. ISPITANICI I METODE

4.1. Ustroj studije

Za potrebe ovog rada primjenjena je presječna studija (22).

4.2. Ispitanici

Ispitanici su bili učenici Srednje škole u Maruševcu s pravom javnosti koji su se obrazovali u programu Medicinska sestra opće njege / medicinski tehničar opće njege. U istraživanje su bili uključeni samo učenici koji su se obrazovali u strukovnom dijelu programa: jedno odjeljenje trećeg razreda, dva odjeljenja četvrtog razreda i jedno odjeljenje petog razreda. Sudjelovalo je 77 učenika: 57 djevojaka i 20 mladića. Istraživanje je provedeno u svibnju i srpnju 2017. tijekom školske godine 2016./2017.

4.3. Metode

Mjerni alat za istraživanje bio je modificirani standardizirani anketni upitnik The Nursing Clinical Teacher Effectiveness Inventory (Knox, J.E. & Mogan, J., 1985). Modificirani upitnik sastojao se od tri dijela. Originalnom upitniku dodana su u prvom dijelu pitanja koja uključuju demografske podatke – starost i spol, godinu srednjoškolskog obrazovanja te mjesto obavljanja posljednjih vježbi i vježbi predmeta Zdravstvene vježbe I, II ili III. U drugom dijelu upitnika učenici su ocjenjivali mentora zaposlenog u školi koji je s njima bio na posljednjim vježbama, a u trećem dijelu mentora koji im je dodijeljen u ustanovi u kojoj su obavljali posljednje Zdravstvene vježbe I, II i III. Učenici su u 2. i 3. dijelu ocjenjivali iste stavke kroz 37 tvrdnji. Od 1. do 14. tvrdnje ocjenjivali su kompetencije mentora za poučavanje, odnosno odgojno-obrazovni rad, od 15. do 23. tvrdnje ocjenjivali su njegove kompetencije za stručno područje, a od 24. do 31. tvrdnje kompetencije za evaluaciju pedagoškog procesa. Nadalje, od 32. do 37. tvrdnje učenici su ocjenjivali karakteristike mentorovih međusobnih odnosa. Učenici su izražavali stupanj slaganja s navedenih 37 tvrdnji prema Likertovoj skali (5 stupnjeva). Na kraju 2. i 3. dijela nalazila se stavka u kojoj su učenici morali poredati po važnosti osobine ličnosti mentora brojevima od 1 do 8 pri čemu je broj jedan označavao najvažniju osobinu koju je mentor posjedovao, a broj osam najmanje važnu osobinu.

4.4. Statističke metode

Kategorijski podatci predstavljani su apsolutnim i relativnim frekvencijama. Normalnost raspodjele numeričkih varijabli testirana je Shapiro - Wilkovim testom. Numerički podatci opisani su aritmetičkom sredinom i standardnom devijacijom ili medijanom i interkvartilnim rasponom, ovisno o normalnosti raspodjele. Razlike numeričkih podataka testirane su Studentovim t-testom ili Mann-Whitneyjevim U testom, ovisno o normalnosti raspodjele. Sve P vrijednosti su dvostrane. Razina značajnosti je postavljena na $\text{Alpha} = 0,05$. Za statističku analizu korišten je statistički program MedCalc Statistical Software version 18.2.1 (MedCalc Software bvba, Ostend, Belgium; <http://www.medcalc.org>; 2018).

5. REZULTATI

5.1. Osnovna obilježja ispitanika

Istraživanje je provedeno na 77 ispitanika: 57 (74 %) djevojaka i 20 (26 %) mladića. Središnja vrijednosti dobi (medijan) ispitanika je 19 godina (interkvartilnog raspona od 18 do 19 godina) u rasponu od 17 do 20 godina. Nešto je više ispitanika, njih 34 (44 %) iz 4. razreda. Svi ispitanici su vježbe i zdravstvene vježbe odradili u bolnici, osim jednog ispitanika (1,3 %) koji je zdravstvene vježbe odradio u Domu za starije i nemoćne (Tablica 1).

Tablica 1. Osnovna obilježja ispitanika

	Broj (%) ispitanika
Spol	
Djevojke	57 (74)
Mladići	20 (26)
Godina obrazovanja	
3. razred	21 (27)
4. razred	34 (44)
5. razred	22 (29)
Zadnja lokacija izvođenja vježbi	
Bolnica	77 (100)
Zadnja lokacija izvođenja zdravstvenih vježbi	
Bolnica	76 (98,7)
Dom za starije i nemoćne	1 (1,3)
Ukupno	77(100)

5.2. Ocjena školskog mentora učenika na posljednjim vježbama

U kompetencijama za poučavanje 42 (55 %) ispitanika se u potpunosti slaže s tvrdnjom da je mentor naglasio što je važno, njih 36 (47 %) navodi da ih je poticao na stjecanje znanja i vještina, a po 35 (46 %) ispitanika se u potpunosti slaže s tvrdnjama da im je nudio pomoć kada su se pojavile poteškoće i da je pažljivo i točno odgovarao na njihova pitanja (Tablica 2).

Tablica 2. Procjena kompetencija za poučavanje mentora koji je držao vježbe

Kompetencije poučavanje	za	Broj (%) ispitanika					Ukupno
		Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Ne mogu se opredijeliti	Slažem se	Potpuno se slažem	
Mentor mi je razumljivo objasnio i demonstrirao intervencije.		2(3)	4(5)	12(16)	27(36)	31(41)	76(100)
Naglasio je što je bilo važno.		1(1)	1(1)	10(13)	23(30)	42(55)	77(100)
Poticao me na stjecanje znanja i vještina.		1(1)	0	13(17)	27(35)	36(47)	77(100)
Bio mi je na raspolaganju kada sam ga trebao.		2(3)	2(3)	20(26)	23(30)	30(39)	77(100)
Usmjeravao je razvoj mojih kliničkih vještina.		3(4)	6(8)	17(22)	29(38)	22(29)	77(100)
Osigurao mi je mogućnost za dodatno usavršavanje znanja i vještina.		3(4)	6(8)	18(23)	29(38)	21(27)	77(100)
Nudio mi je pomoć kada su se pojavile poteškoće.		1(1)	5(7)	8(11)	27(36)	35(46)	76(100)
Bio je dobro pripremljen za poučavanje.		3(4)	3(4)	14(18)	22(29)	34(45)	76(100)
Uživao je u poučavanju.		2(3)	7(9)	21(27)	23(30)	24(31)	77(100)
Poticao me k aktivnom sudjelovanju u raspravi.		2(3)	8(11)	17(22)	28(37)	21(28)	76(100)
Brzo je shvatio što pitam ili govorim.		1(1)	6(8)	8(10)	36(47)	26(34)	77(100)
Pažljivo i točno je odgovarao na moja pitanja.		1(1)	2(3)	14(18)	25(32)	35(45)	77(100)
Pomagao mi je da sredim svoje misli u vezi s pacijentovim problemima.		2(3)	5(6)	23(30)	29(38)	18(23)	77(100)
Poticao je moju samostalnost.		1(1)	4(5)	12(16)	21(27)	39(51)	77(100)

U kompetencijama za stručno područje 39 (51 %) ispitanika se u potpunosti slaže s tvrdnjama da im je mentor pokazao komunikacijske vještine i da je preuzimao odgovornost za svoja djela. Da

je imao kliničke vještine i sposobnosti kliničkog prosuđivanja, u potpunosti se slaže 33 (43 %) ispitanika, a njih 37 (48 %) slaže se s tvrdnjom da je imao široko znanje iz svojeg stručnog područja (Tablica 3).

Tablica 3. Procjena kompetencija za stručno područje mentora koji je držao vježbe

Kompetencije za stručno područje	Broj (%) ispitanika					Ukupno
	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Ne mogu se opredijeliti	Slažem se	Potpuno se slažem	
Imao je kliničke vještine i sposobnosti kliničkog prosuđivanja.	2(3)	3(4)	9(12)	30(39)	33(43)	77(100)
Pokazao je komunikacijske vještine.	2(3)	5(6)	11(14)	20(26)	39(51)	77(100)
Imao je široko znanje iz svojeg stručnog područja.	3(4)	7(9)	8(10)	22(29)	37 (48)	77(100)
Raspravljao je o trenutnom razvoju struke.	2(3)	7(9)	26(34)	26(34)	16(21)	77(100)
Uputio me na korisnu stručnu literaturu u sestrinstvu.	6(8)	15(19)	18(23)	25(32)	13(17)	77(100)
Pokazivao je široko znanje iz područja sestrinstva.	2(3)	8(10)	15(19)	23(30)	29(38)	77(100)
Bio je sposoban prepoznati vlastita ograničenja.	4(5)	4(5)	16(21)	27(35)	26(34)	77(100)
Preuzimao je odgovornost za svoja djela.	1(1)	5(6)	9(12)	23(30)	39(51)	77(100)
Bio mi je dobar uzor.	4(5)	4(5)	12(16)	26(34)	31(40)	77(100)

U domeni kompetencije za evaluaciju pedagoškog procesa 35 (46 %) ispitanika se u potpunosti slaže s tvrdnjom da ih je mentor pohvalio za dobro sudjelovanje, za dobro promatranje ili za uspješno obavljene zadatke, da je ispravljao njihove pogreške bez podcjenjivanja navodi 28 (37 %) ispitanika, a da ih nije kritizirao pred drugima u potpunosti se slaže 30 (39 %) ispitanika. Nešto veće neslaganje je s tvrdnjama da su mentora zanimala učenička očekivanja, a 13 (17 %) ispitanika

navodi da se u potpunosti ne slaže s tvrdnjom da ih mentor nije kritizirao pred drugima (Tablica 4).

Tablica 4. Procjena kompetencija za evaluaciju pedagoškog procesa mentora koji je držao vježbe

Kompetencije za evaluaciju pedagoškog procesa	Broj (%) ispitanika					Ukupno
	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Ne mogu se opredijeliti	Slažem se	Potpuno se slažem	
Davao mi je specifične prijedloge za poboljšanje pri izvođenju zadataka.	2(3)	3(4)	19(25)	32(42)	20(26)	76(100)
Osigurao mi je povratne informacije o mojem uspjehu u doseganju obrazovnih ciljeva.	1(1)	2(3)	15(20)	32(42)	26(34)	76(100)
Objektivno je prepoznavao moje prednosti i moja ograničenja.	2(3)	5(7)	11(14)	37(49)	21(28)	76(100)
Često je pratio moj uspjeh tijekom kliničkih vježbi.	2(3)	5(7)	14(18)	30(39)	25(33)	76(100)
Zanimao se za moja očekivanja.	4(5)	6(8)	22(29)	27(36)	17(22)	76(100)
Pohvalio me za dobro sudjelovanje, za dobro promatranje ili za uspješno obavljene zadatke.	2(3)	3(4)	5(7)	31(41)	35(46)	76(100)
Ispravljao je moje pogreške bez podcjenjivanja.	5(7)	5(7)	10(13)	28(37)	28(37)	76(100)
Nije me kritizirao pred drugima.	9(12)	4(5)	8(11)	25(33)	30(39)	76(100)

U domeni međusobnih odnosa u potpunosti se po 32 (42 %) ispitanika slaže s tvrdnjama da im je mentor pružao potporu i poticao ih te im pokazao empatiju. Da je bio pristupačan, u potpunosti se slaže 35 (45 %) ispitanika, a 36 (47 %) se u potpunosti slaže s tvrdnjom da ih je poticao na uzajamno poštovanje i partnerski odnos. Nešto je manje slaganje s tvrdnjom da je mentor pokazao osobni interes za ispitanike (Tablica 5).

Tablica 5. Procjena međusobnih odnosa mentora koji je držao vježbe

Međusobni odnosi	Broj (%) ispitanika					Ukupno
	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Ne mogu se opredijeliti	Slažem se	Potpuno se slažem	
Pružao mi je potporu i poticao me.	0	5(6)	18(23)	22(29)	32(42)	77(100)
Bio je pristupačan.	2(3)	4(5)	10(13)	26(34)	35(45)	77(100)
Poticao je uzajamno poštovanje i partnerski odnos.	1(1)	3(4)	12(16)	24(32)	36(47)	76(100)
Pozorno me slušao.	1(1)	5(6)	9(12)	32(42)	30(39)	77(100)
Pokazao je osobni interes za mene.	4(5)	6(8)	22(29)	24(31)	21(27)	77(100)
Pokazao je empatiju.	3(4)	6(8)	9(12)	27(35)	32(42)	77(100)

5.3. Ocjena mentora zaposlenog u ustanovi obavljanja posljednjih zdravstvenih vježbi

U kompetencijama za poučavanje 41 (55 %) ispitanik se u potpunosti slaže s tvrdnjama da je mentor zdravstvenih vježbi naglasio što je važno i da ih je poticao na stjecanje znanja i vještina, a 49 (65 %) ispitanika se u potpunosti slaže s tvrdnjom da je poticao njihovu samostalnost. Da je mentor zdravstvenih vježbi uživao u poučavanju, u potpunosti se slaže 34 (45 %) ispitanika, a njih 37 (50 %) slaže se s tvrdnjom da je pažljivo i točno odgovarao na njihova pitanja (Tablica 6).

Tablica 6. Procjena kompetencija za poučavanje mentora zdravstvenih vježbi

Kompetencije za poučavanje	Broj (%) ispitanika					Ukupno
	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Ne mogu se opredijeliti	Slažem se	Potpuno se slažem	
Mentor mi je razumljivo objasnio i demonstrirao intervencije.	1(1)	2(3)	9(12)	17(23)	46(61)	75(100)
Naglasio je što je bilo važno.	1(1)	1(1)	9(12)	22(30)	41(55)	74(100)

REZULTATI

Poticao me na stjecanje znanja i vještina.	2(3)	1(1)	10(13)	21(28)	41(55)	75(100)
Bio mi je na raspolaganju kada sam ga trebao.	1(1)	8(11)	11(15)	27(36)	28(37)	75(100)
Usmjeravao je razvoj mojih kliničkih vještina.	1(1)	4(5)	13(17)	26(35)	31(41)	75(100)
Osigurao mi je mogućnost za dodatno usavršavanje znanja i vještina.	1(1)	5(7)	17(23)	25(33)	27(36)	75(100)
Nudio mi je pomoć kada su se pojavile poteškoće.	2(3)	6(8)	10(14)	21(28)	35(47)	74(100)
Bio je dobro pripremljen za poučavanje.	1(1)	5(7)	11(15)	17(23)	40(54)	74(100)
Uživao je u poučavanju.	2(3)	9(12)	11(15)	19(25)	34(45)	75(100)
Poticao me k aktivnom sudjelovanju u raspravi.	3(4)	7(9)	21(28)	17(23)	27(36)	75(100)
Brzo je shvatio što pitam ili govorim.	1(1)	2(3)	9(12)	30(40)	33(44)	75(100)
Pažljivo i točno je odgovarao na moja pitanja.	1(1)	1(1)	10(14)	25(34)	37(50)	74(100)
Pomagao mi je da sredim svoje misli u vezi s pacijentovim problemima.	2(3)	3(4)	18(24)	23(31)	29(39)	75(100)
Poticao je moju samostalnost.	2(3)	1(1)	6(8)	17(23)	49(65)	75(100)

U kompetencijama za stručno područje 51 (68 %) ispitanik u potpunosti se slaže s tvrdnjom da im je mentor zdravstvenih vježbi pokazao komunikacijske vještine. Da je imao kliničke vještine i sposobnosti kliničkog prosuđivanja te da je preuzimao odgovornost za svoja djela, u potpunosti se slaže 48 (64 %) ispitanika, a njih 52 (69 %) slaže se s tvrdnjom da je imao široko znanje iz područja sestrinstva. Nešto je manje slaganje s tvrdnjom da ih je mentor zdravstvenih vježbi uputio na korisnu stručnu literaturu u sestrinstvu (Tablica 7).

Tablica 7. Procjena kompetencija za stručno područje mentora zdravstvenih vježbi

Kompetencije za stručno područje	Broj (%) ispitanika					Ukupno
	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Ne mogu se opredijeliti	Slažem se	Potpuno se slažem	
Imao je kliničke vještine i sposobnosti kliničkog prosuđivanja.	1(1)	1(1)	3(4)	22(29)	48(64)	75(100)
Pokazao je komunikacijske vještine.	1(1)	2(3)	7(9)	14(19)	51(68)	75(100)
Imao je široko znanje iz svojeg stručnog područja.	1(1)	1(1)	6(8)	14(19)	53(71)	75(100)
Raspravljao je o trenutnom razvoju struke.	2(3)	3(4)	15(20)	15(20)	39(53)	74(100)
Uputio me na korisnu stručnu literaturu u sestrinstvu.	4(5)	10(13)	17(23)	18(24)	26(35)	75(100)
Pokazivao je široko znanje iz područja sestrinstva.	2(3)	3(4)	2(3)	16(21)	52(69)	75(100)
Bio je sposoban prepoznati vlastita ograničenja.	1(1)	1(1)	14(19)	29(39)	30(40)	75(100)
Preuzimao je odgovornost za svoja djela.	1(1)	1(1)	9(12)	16(21)	48(64)	75(100)
Bio mi je dobar uzor.	1(1)	2(3)	9(12)	12(16)	51(68)	75(100)

U domeni kompetencija za evaluaciju pedagoškog procesa 40 (43 %) ispitanika se u potpunosti slaže s tvrdnjom da ih je mentor pohvalio za dobro sudjelovanje, za dobro promatranje ili za uspješno obavljene zadatke. Da je ispravljao njihove pogreške bez podcjenjivanja, navodi 40 (53 %) ispitanika, a da ih nije kritizirao pred drugima u potpunosti se slaže 49 (65 %) ispitanika. Nešto veće neslaganje je s tvrdnjama da su mentora zdravstvenih vježbi zanimala učenička očekivanja, a 8 (11 %) ispitanika navodi da se u potpunosti ne slaže s tvrdnjom da je mentor zdravstvenih vježbi često pratio njihov uspjeh tijekom kliničkih vježbi (Tablica 8).

Tablica 8. Procjena kompetencija za evaluaciju pedagoškog procesa mentora zdravstvenih vježbi

Kompetencije za evaluaciju pedagoškog procesa	Broj (%) ispitanika					Ukupno
	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Ne mogu se opredijeliti	Slažem se	Potpuno se slažem	
Davao mi je specifične prijedloge za poboljšanje pri izvođenju zadataka.	1(1)	4(5)	11(15)	29(39)	30(40)	75(100)
Osigurao mi je povratne informacije o mojem uspjehu u doseganju obrazovnih ciljeva.	1(1)	1(1)	14(19)	30(40)	29(39)	75(100)
Objektivno je prepoznavao moje prednosti i moja ograničenja.	2(3)	2(3)	16(22)	25(34)	29(39)	74(100)
Često je pratio moj uspjeh tijekom kliničkih vježbi.	2(3)	6(8)	14(19)	23(31)	30(40)	75(100)
Zanimao se za moja očekivanja.	3(4)	6(8)	16(21)	19(25)	31(41)	75(100)
Pohvalio me za dobro sudjelovanje, za dobro promatranje ili za uspješno obavljene zadatke.	1(1)	2(3)	6(8)	26(35)	40(53)	75(100)
Ispravljao je moje pogreške bez podcjenjivanja.	2(3)	4(5)	8(11)	21(28)	40(53)	75(100)
Nije me kritizirao pred drugima.	1(1)	4(5)	7(9)	14(19)	49(65)	75(100)

U domeni međusobnih odnosa 31 (43 %) ispitanik u potpunosti se slaže s tvrdnjom da im je mentor zdravstvenih vježbi pružao potporu i poticao ih. Da je bio pristupačan, u potpunosti se slaže 40 (56 %) ispitanika, a 44 (61 %) ispitanika se u potpunosti slaže s tvrdnjom da ih je poticao na uzajamno poštovanje i partnerski odnos. Nešto je manje slaganje s tvrdnjom da je mentor pokazao osobni interes za ispitanike (Tablica 9).

Tablica 9. Procjena međusobnih odnosa mentora zdravstvenih vježbi

Međusobni odnosi	Broj (%) ispitanika					Ukupno
	Uopće se ne slažem	Ne slažem se	Ne mogu se opredijeliti	Slažem se	Potpuno se slažem	
Pružao mi je potporu i poticao me.	0	2(3)	10(14)	29(40)	31(43)	72(100)
Bio je pristupačan.	0	4(6)	7(10)	21(29)	40(56)	72(100)
Poticao je uzajamno poštovanje i partnerski odnos.	0	2(3)	10(14)	16(22)	44(61)	72(100)
Pozorno me slušao.	1(1)	1(1)	10(14)	23(32)	37(51)	72(100)
Pokazao je osobni interes za mene.	2(3)	8(11)	11(15)	18(25)	32(45)	71(100)
Pokazao je empatiju.	1(1)	3(4)	7(10)	18(25)	43(60)	72(100)

5.4. Usporedba ocjena školskog mentora učenika na posljednjim vježbama s ocjenama mentora zaposlenog u ustanovi obavljanja posljednjih zdravstvenih vježbi

Mentor zdravstvenih vježbi značajno je razumljivije objasnio i demonstrirao intervencije od mentora vježbi u školi (Mann-Whitney U test, $P = 0,02$) dok po ostalim česticama skale kompetencija za poučavanje nema značajnih razlika (Tablica 10).

Značajno je višu ocjenu u ukupnoj skali kompetencija za stručno područje dobio mentor zdravstvenih vježbi (Mann-Whitney U test, $P < 0,001$). Čestice u kojima se mentor zdravstvenih vježbi pokazao značajno boljim su: kliničke vještine i sposobnosti kliničkog prosuđivanja (Mann-Whitney U test, $P = 0,005$), komunikacijske vještine (Mann-Whitney U test, $P = 0,03$), posjedovanje širokog znanja iz svojeg stručnog područja (Mann-Whitney U test, $P = 0,003$), raspravljanje o trenutnom razvoju struke (Mann-Whitney U test, $P < 0,001$), pokazivanje širokog znanje iz područja sestrinstva (Mann-Whitney U test, $P < 0,001$) i značajno je bolji uzor (Mann-Whitney U test, $P < 0,001$) (Tablica 11).

Tablica 10. Ocjena kompetencija za poučavanje kod mentora vježbi i mentora zdravstvenih vježbi

Kompetencije za poučavanje	Medijan (interkvartilni raspon)		P*
	Mentor vježbi	Mentor zdravstvenih vježbi	
Mentor mi je razumljivo objasnio i demonstrirao intervencije.	4 (4 - 5)	5 (4 - 5)	0,02
Naglasio je što je bilo važno.	5 (4 - 5)	5 (4 - 5)	0,90
Poticao me na stjecanje znanja i vještina.	4 (4 - 5)	5 (4 - 5)	0,45
Bio mi je na raspolaganju kada sam ga trebao.	4 (3 - 5)	4 (3 - 5)	0,96
Usmjeravao je razvoj mojih kliničkih vještina.	4 (3 - 5)	4 (4 - 5)	0,07
Osigurao mi je mogućnost za dodatno usavršavanje znanja i vještina.	4 (3 - 5)	4 (3 - 5)	0,28
Nudio mi je pomoć kada su se pojavile poteškoće.	4 (4 - 5)	4 (3,8 - 5)	0,79
Bio je dobro pripremljen za poučavanje.	4 (3 - 5)	5 (4 - 5)	0,33
Uživao je u poučavanju.	4 (3 - 5)	4 (3 - 5)	0,15
Poticao me k aktivnom sudjelovanju u raspravi.	4 (3 - 5)	4 (3 - 5)	0,85
Brzo je shvatio što pitam ili govorim.	4 (4 - 5)	4 (4 - 5)	0,20
Pažljivo i točno je odgovarao na moja pitanja.	4 (4 - 5)	4,5 (4 - 5)	0,44
Pomagao mi je da sredim svoje misli u vezi s pacijentovim problemima.	4 (3 - 4)	4 (3 - 5)	0,08
Poticao je moju samostalnost.	5 (4 - 5)	5 (4 - 5)	0,05
Ukupno skala kompetencije za poučavanje	4 (3,6 – 4,6)	4,3 (3,8 – 4,8)	0,10

*Mann-Whitney U test

Tablica 11. Ocjena kompetencija za poučavanje kod mentora vježbi i mentora zdravstvenih vježbi

Kompetencije za stručno područje	Medijan (interkvartilni raspon)		P*
	Mentor vježbi	Mentor zdravstvenih vježbi	
Imao je kliničke vještine i sposobnosti kliničkog prosuđivanja.	4 (4 - 5)	5 (4 - 5)	0,005
Pokazao je komunikacijske vještine.	4 (4 - 5)	5 (4 - 5)	0,03
Imao je široko znanje iz svojeg stručnog područja.	4 (4 - 5)	5 (4 - 5)	0,003
Raspravljao je o trenutnom razvoju struke.	4 (3 - 4)	5 (3 - 5)	<0,001
Uputio me na korisnu stručnu literaturu u sestrinstvu.	3 (2 - 4)	4 (3 - 5)	0,05
Pokazivao je široko znanje iz područja sestrinstva.	4 (3 - 5)	5 (4 - 5)	<0,001
Bio je sposoban prepoznati vlastita ograničenja.	4 (3 - 5)	4 (4 - 5)	0,17
Preuzimao je odgovornost za svoja djela.	5 (4 - 5)	5 (4 - 5)	0,10

Bio mi je dobar uzor.	4 (3 - 5)	5 (4 - 5)	<0,001
Ukupno skala kompetencije za stručno područje	4 (3,4 - 4,6)	4,6 (4 - 4,9)	< 0,001

*Mann-Whitney U test

Ukupna skala kompetencija za evaluaciju pedagoškog procesa značajno je bolja kod mentora zdravstvenih vježbi (Mann-Whitney U test, $P = 0,04$), kao i u čestici da ih nije kritizirao pred drugima, a u drugim česticama nema značajnih razlika (Mann-Whitney U test, $P = 0,002$) (Tablica 12).

Tablica 12. Ocjena kompetencija za evaluaciju pedagoškog procesa kod mentora vježbi i mentora zdravstvenih vježbi

Kompetencije za evaluaciju pedagoškog procesa	Medijan (interkvartilni raspon)		P*
	Mentor vježbi	Mentor zdravstvenih vježbi	
Davao mi je specifične prijedloge za poboljšanje pri izvođenju zadataka.	4 (3 - 5)	4 (4 - 5)	0,07
Osigurao mi je povratne informacije o mojem uspjehu u doseganju obrazovnih ciljeva.	4 (4 - 5)	4 (4 - 5)	0,56
Objektivno je prepoznavao moje prednosti i moja ograničenja.	4 (4 - 5)	4 (3 - 5)	0,40
Često je pratio moj uspjeh tijekom kliničkih vježbi.	4 (3 - 5)	4 (3 - 5)	0,67
Zanimao se za moja očekivanja.	4 (3 - 4)	4 (3 - 5)	0,06
Pohvalio me za dobro sudjelovanje, za dobro promatranje ili za uspješno obavljene zadatke.	4 (4 - 5)	5 (4 - 5)	0,39
Ispravljao je moje pogreške bez podcjenjivanja.	4 (3 - 5)	5 (4 - 5)	0,05
Nije me kritizirao pred drugima.	4 (3 - 5)	5 (4 - 5)	0,002
Ukupno skala kompetencije za evaluaciju pedagoškog procesa	4 (3,6 - 4,5)	4,4 (3,6 - 4,6)	0,04

*Mann-Whitney U test

Kompetencije mentora vježbi i mentora zdravstvenih vježbi su bez značajne razlike, obje su aritmetičke sredine više od 4 (Tablica 13).

Tablica 13. Ocjena kompetencija kod mentora vježbi i mentora zdravstvenih vježbi

	Aritmetička sredina (standardna devijacija)		Razlika	95% CI	P*
	Mentor vježbi	Mentor zdravstvenih vježbi			
Kompetencije	4,1 (0,7)	4,2 (0,7)	0,1	-0,09 do 0,29	0,31

*Studentov t-test

Nema značajnih razlika u ukupnoj skali međusobnih odnosa, jedina značajna razlika je u tome da je mentor zdravstvenih vježbi značajno više pokazao empatiju u odnosu na drugog mentora (Mann-Whitney U test, P = 0,03) (Tablica 14).

Tablica 14. Ocjena međusobnih odnosa kod mentora vježbi i mentora zdravstvenih vježbi

Međusobni odnosi	Medijan (interkvartilni raspon)		P*
	Mentor vježbi	Mentor zdravstvenih vježbi	
Pružao mi je potporu i poticao me.	4 (3 - 5)	4 (4 - 5)	0,31
Bio je pristupačan.	4 (4 - 5)	5 (4 - 5)	0,20
Poticao je uzajamno poštovanje i partnerski odnos.	4 (4 - 5)	5 (4 - 5)	0,12
Pozorno me slušao.	4 (4 - 5)	5 (4 - 5)	0,16
Pokazao je osobni interes za mene.	4 (3 - 5)	4 (3 - 5)	0,06
Pokazao je empatiju.	4 (4 - 5)	5 (4 - 5)	0,03
Ukupno skala međusobnih odnosa	4,2 (3,6 – 4,7)	4,5 (3,8 – 4,9)	0,05

*Mann-Whitney U test

5.5. Osobine ličnosti mentora vježbi i mentora zdravstvenih vježbi

Za mentora vježbi kao najvažniju osobinu ličnosti 23 (30 %) ispitanika navode da je djelovao organizirano, njih 16 (21 %) da je bio otvorena uma i nije osuđivao. 13 (17 %) ispitanika navodi da nije ogovarao učenike, 11 (14 %) ispitanika navodi da je imao dobar smisao za humor, a samo 6 (8 %) ispitanika navodi da je samouvjeren i samokritičan (Tablica 15).

Tablica 15. Najvažnije osobine ličnosti mentora vježbi

Najvažnije osobine ličnosti mentora vježbi		Broj (%) ispitanika
1.	Djelovao je organizirano.	23 (30)
2.	Bio je otvorena uma i nije osuđivao.	16 (21)
3.	Nije ogovarao učenike.	13 (17)
4.	Imao je dobar smisao za humor.	11 (14)
5.	Bio je dinamična i energična osoba.	10 (13)
6.	Pokazao je oduševljenje mojim znanjem.	8 (10)
7.	Bio je samouvjeren.	6 (8)
8.	Bio je samokritičan.	6 (8)

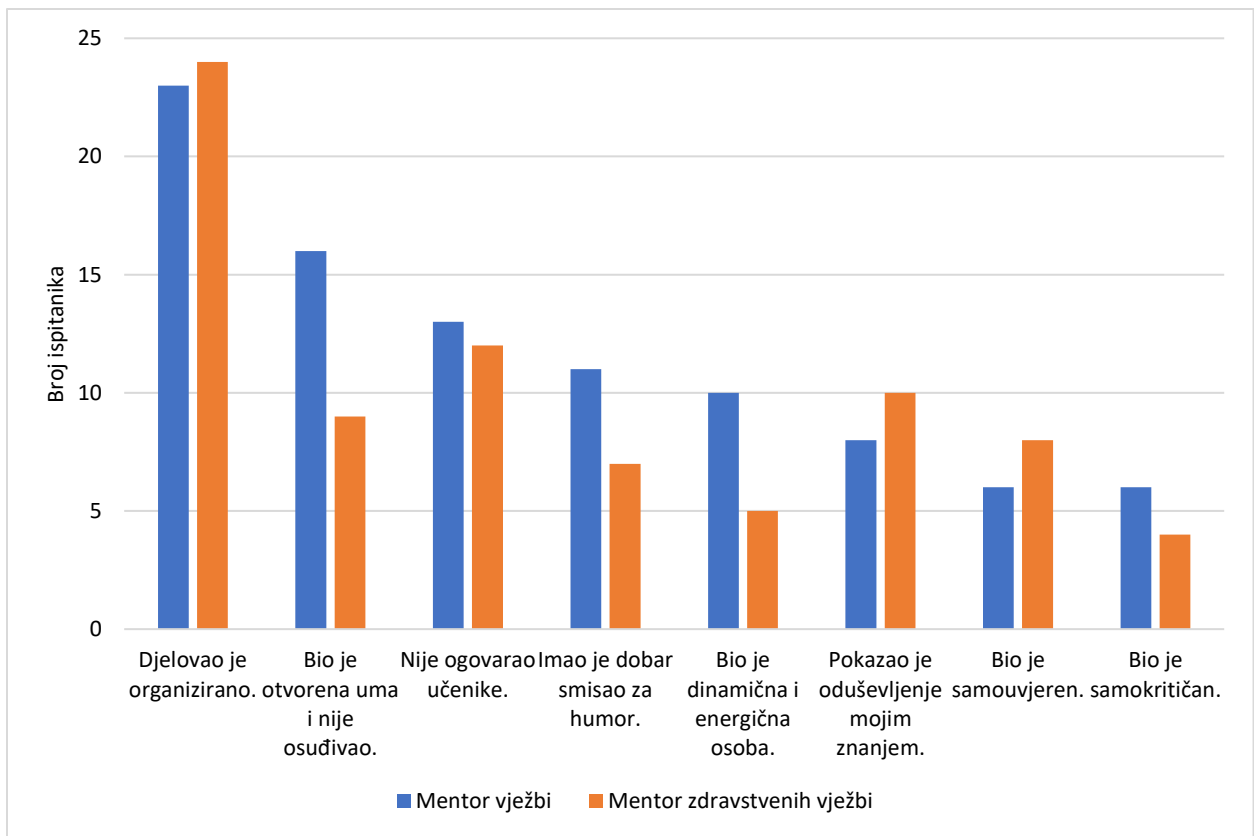
Za mentora zdravstvenih vježbi kao najvažniju osobinu ličnosti 24 (31 %) ispitanika navode da je djelovao organizirano, 12 (16 %) ispitanika navodi da nije ogovarao učenike, 10 (13 %) da je pokazao oduševljenje njihovim znanjem, a 9 (12 %) ispitanika navodi da je bio otvorena uma i nije osuđivao. Samo 4 (5 %) ispitanika navode da je mentor zdravstvenih vježbi samokritičan (Tablica 16).

Tablica 16. Najvažnije osobine ličnosti mentora zdravstvenih vježbi

Najvažnije osobine ličnosti mentora zdravstvenih vježbi		Broj (%) ispitanika
1.	Djelovao je organizirano.	24 (31)
2.	Nije ogovarao učenike.	12 (16)
3.	Pokazao je oduševljenje mojim znanjem.	10 (13)
4.	Bio je otvorena uma i nije osuđivao.	9 (12)
5.	Bio je samouvjeren.	8 (10)

6.	Imao je dobar smisao za humor.	7 (9)
7.	Bio je dinamična i energična osoba.	5 (7)
8.	Bio je samokritičan.	4 (5)

Nema značajne razlike u ocjeni osobina ličnosti mentora vježbi i mentora zdravstvenih vježbi (Hi-kvadrat test, $P = 0,74$) (Slika 1).

Slika 1. Ocjena osobina ličnosti mentora

6. RASPRAVA

Na području Republike Hrvatske istraživanja na temu osobina dobrog mentora u sestrinstvu provođena su većinom na preddiplomskim i diplomskim studijima za potrebe završnih i diplomskih radova. Na tu temu nismo pronašli istraživanje koje bi bilo provedeno u srednjim medicinskim školama. U postojećim istraživanjima na tu temu obično se uspoređuju mišljenja i stavovi studenata različitih godina preddiplomskog ili diplomskog obrazovanja ili se uspoređuju mišljenja studenata i profesora zaposlenih na fakultetima.

Znanstvenoistraživački rad u sestrinstvu je u Republici Hrvatskoj, kako Kalauz (23) tvrdi, u začecima te osim diplomskih radova na dodiplomskom studiju, a posebice na diplomskim specijalističkim studijima, nečeg značajnijeg gotovo da i nema. Iz redova strukovnih učitelja nema puno osoba koje se bave znanstvenoistraživačkim radom, ali postoji nada da će se taj trend promijeniti zato što sve više strukovnih učitelja završava diplomatske studije sestrinstva. Svakako bi bilo potrebno poticati strukovne učitelje na veće uključivanje u znanstvenoistraživački rad.

Ciljevi ovog istraživanja bili su ispitati kako učenici srednje medicinske škole ocjenjuju mentorske kompetencije i osobine ličnosti svojih mentora na vježbama te postoji li razlika u učeničkim ocjenama kompetencija mentora zaposlenog u srednjoj medicinskoj školi i mentora iz ustanove u kojoj učenik obavlja zdravstvene vježbe. Učenici su ocjenjivali dva mentora: prvi je mentor bio zaposlen u školi i s njim su proveli posljednje vježbe tijekom kliničkog osposobljavanja u zdravstvenim ustanovama, a drugi je mentor bio zaposlen u zdravstvenoj ustanovi u kojoj su obavljali vježbe iz predmeta Zdravstvene vježbe I, II i III. Ocjenjivali su kompetencije za poučavanje, kompetencije za stručno područje, kompetencije za evaluaciju pedagoškog procesa, međusobne odnose te osobine ličnosti.

U ocjenjivanju školskog mentora u domeni kompetencija za poučavanje učenici su se u najvećem broju u potpunosti složili s tvrdnjama da je mentor naglasio što je važno, poticao njihovu samostalnost i poticao učenike na stjecanje znanja i vještina. U ocjenjivanju mentora u ustanovi obavljanja zdravstvenih vježbi najveći broj učenika potpuno se složio s tvrdnjama da je mentor poticao njihovu samostalnost, razumljivo objasnio i demonstrirao intervencije, naglasio što je važno i poticao ih na stjecanje znanja i vještina.

Ovim istraživanjem ustanovili smo da u domeni kompetencija za poučavanje postoji značajna razlika između učeničkih ocjena mentora vježbi i mentora zdravstvenih vježbi samo u jednom obilježju: mentor zdravstvenih vježbi, dakle mentor zaposlen u ustanovi u kojoj su se vježbe obavljale, značajno ($p=0.02$) je razumljivije objasnio i demonstrirao intervencije. U jednom istraživanju u Sloveniji prilikom rangiranja karakteristika mentora prema važnosti 43 studenta studija fizioterapije i 57 studenata studija socijalne gerontologije tu su karakteristiku također označili kao najvažniju (24).

U domeni kompetencija za stručno područje mentor zdravstvenih vježbi u zdravstvenoj ustanovi dobio je značajno višu ocjenu od mentora vježbi zaposlenog u školi u većini ispitivanih obilježja. Rezultat na ovom području gotovo je očekivan. Strukovne učiteljice zaposlene u obrazovanju medicinskih sestara nisu kontinuirano prisutne u sustavu zdravstva te stoga ne usavršavaju svoje vještine u provođenju sestrinskih postupaka. To ne predstavlja problem medicinskim sestrama koje se nakon dugogodišnjeg kliničkog iskustva odluče okušati u poučavanju budućih medicinskih sestara. Problem je kod mlađih medicinskih sestara, koje se zbog prednosti koje nosi posao strukovne učiteljice ili zbog nemogućnosti zapošljavanja u zdravstvu zaposle u školstvu bez ili s malo stručnog iskustva. Od 2012., godine kada je prva generacija učenika po novom kurikulumu započela strukovni dio obrazovanja, potreba za strukovnim učiteljima postala je veća, jer je novi kurikulum predvidio znatno veći broj sati vježbi nego prethodni. Stari je zahtijevao 3-5 godina radnog staža u struci, a novi kurikulum ne uvjetuje broj godina staža koje bi medicinska sestra morala imati u struci da bi se zaposlila u obrazovanju medicinskih sestara. Moguće je da su se u školama zbog toga zapošljavale upravo medicinske sestre s malo ili bez stručnog iskustva, odmah nakon studija sestrinstva i/ili pripravničkog staža. Problem koji je uočio Billings, a navodi ga Abou Aldan (4) je i taj što su plaće nastavnika sestrinske profesije niže od onih u kliničkoj praksi te je stoga moguće da nastavu preuzimaju oni koji nemaju kapacitet raditi u kliničkoj praksi te posljedično tomu izbjegavaju i kliničku nastavu.

Strukovne učiteljice obavezne su kao i medicinske sestre zaposlene u zdravstvu nekoliko puta godišnje pristupati kontinuiranom stručnom usavršavanju, no ono se provodi gotovo isključivo u teoriji pa tako zapravo ne postoje praktična usavršavanja. Ako i postoje, ona se eventualno organiziraju u vidu obnove vještina vezanih za pružanje prve pomoći. Smatramo da bi novi kurikulum za temeljno obrazovanje medicinskih sestara trebao postaviti određeni broj godina

radnog staža u sestrinskoj struci kao uvjet za zapošljavanje u medicinskim školama kako bi se spriječilo da, u vještinama neiskusne medicinske sestre, sudjeluju u praktičnom obrazovanju budućih medicinskih sestara.

Nadalje, u istoj domeni kompetencija za stručno područje 27 % učenika se prilikom ocjenjivanja mentora vježbi i 18% učenika prilikom ocjenjivanja mentora zdravstvenih vježbi nije složilo s tvrdnjom da ih je mentor uputio na korisnu stručnu literaturu u sestrinstvu. Iako postotak nije tako velik, još uvijek postoje učenici koje mentori nisu uputili na korisnu stručnu literaturu u sestrinstvu. Do toga možda dolazi jer se mentori tijekom kliničkog osposobljavanja većinom fokusiraju na praktični dio obrazovanja, a vrlo malo na teorijski dio. Iako nije statistički značajno, interesantno je da je više učenika navelo mentore zaposlene u školi kao te koji ih nisu uputili na korisnu stručnu literaturu u odnosu na mentore zaposlene u ustanovi obavljanja vježbi. Za očekivati bi bilo da će mentori zaposleni u školama, koji provode i teorijski dio obrazovanja, prije savjetovati uporabu stručnih knjiga mimo osnovnih i obveznih udžbenika nego mentori zaposleni u ustanovama obavljanja vježbi.

Prema rezultatima osobina ličnosti koju učenici kod svojih mentora vježbi i mentora zdravstvenih vježbi smatraju najvažnijom je organiziranost. U istraživanju koje je provedeno na Filipinima (25) na fakultetu u kojem je 10 profesora i 80 studenata sestrinstva ocjenjivalo osobine kliničkog mentora, pokazalo se da je ta ista osobina studentima, uz samopouzdanje te dinamičnost odnosno živahnost, bila najvažnija. Interesantno saznanje iz navedenog istraživanja je da studenti i profesori imaju različite poglede na karakteristike dobrog kliničkog mentora. Studenti navode najvažnije osobine mentora iz domene osobnosti, a profesori iz domene stručnih kompetencija i kompetencija poučavanja. Studentima je baš kao i učenicima važno da u svom mentoru imaju uzor, prije svega u osobinama ličnosti. Knox i Mogan su još 1987. godine, kako navode Sweet i Broadbent, dokazali kako studenti sestrinstva smatraju da je biti uzorom najbolja osobina kliničkog mentora (26).

Iako je ukupna ocjena kompetencija oba mentora gotovo jednaka, postavlja se pitanje vjerodostojnosti učeničkih odgovora vezano za mentora zaposlenog u ustanovi u kojoj obavljaju zdravstvene vježbe. Kada učenici na neki odjel dođu na vježbe, mentor zaposlen u školi gotovo je cijelo vrijeme prisutan tijekom vježbi. On učenički napredak često prati i tijekom teorijske nastave

cijele godine, učenika poznaje više i bolje nego mentori u ustanovama u kojima se obavljaju zdravstvene vježbe. Tijekom zdravstvenih vježbi nakon trećeg i četvrtog razreda učenici na jednom odjelu provedu 120 sati (uglavnom 3 uzastopna tjedna po 5 radnih dana). Tih 15 dana učenici su raspoređeni na jedan odjel i odgovornost za njih preuzima glavna sestra odjela koja često ne provodi dovoljno vremena s njima, obično zbog preopterećenosti poslovima i manjka vremena te su zato učenici prepušteni odjelnim sestrama različitih razina obrazovanja. Učenici petih razreda zdravstvene vježbe često provode na različitim odjelima, pa relativno malo vremena provedu sa svakim pojedinim mentorom u ustanovi obavljanja vježbi. Učenici su ocjenjivali mentora koji je bio odgovoran za njih na odjelu, a upitno je koliko su vremena unutar vježbi zaista proveli s njime.

Prvu postavljenu hipotezu prihvaćamo: učenici ocjenjuju da je prosječna ocjena mentorskih kompetencija viša od 4, a drugu odbacujemo jer ocjena kompetencija mentora zaposlenih u školi nije veća od ocjene kompetencija mentora zaposlenih u ustanovi izvođenja zdravstvenih vježbi.

Budući da se radi o relativno malom uzorku, potrebno bi bilo provesti isto takvo istraživanje na većem uzorku s detaljnijim upitnikom koji bi u sebi sadržavao i pitanje vezano za količinu vremena koju učenici provedu s mentorom kojeg ocjenjuju. U takvo bi istraživanje bilo dobro uključiti više srednjih medicinskih škola u Republici Hrvatskoj.

7. ZAKLJUČCI

Na temelju provedenog istraživanja i dobivenih rezultata mogu se izvesti sljedeći zaključci:

- Učenici srednje medicinske škole ocjenjuju kompetencije za poučavanje, stručno područje i evaluaciju pedagoškog procesa mentora zaposlenog u školi srednjom aritmetičkom ocjenom 4,1, a kompetencije mentora zaposlenog u ustanovi obavljanja zdravstvenih vježbi ocjenom 4,2 pri čemu razlika tih dviju ocjena nije statistički značajna.
- Ocjena karakteristika međusobnih odnosa mentora zaposlenog u školi je 4,5, a mentora u ustanovi obavljanja zdravstvenih vježbi 4,2 pri čemu razlika tih dviju ocjena također nije statistički značajna.
- Sa statističkom značajnošću mentor zdravstvenih vježbi zaposlen u ustanovi obavljanja vježbi je u usporedbi s mentorom vježbi zaposlenim u školi:
 - razumljivije objasnio i demonstrirao intervencije;
 - imao bolje kliničke vještine i sposobnosti kliničkog prosuđivanja;
 - pokazivao je bolje komunikacijske vještine;
 - imao veću širinu znanja iz svojeg stručnog područja;
 - više raspravljao o trenutnom razvoju struke;
 - više pokazivao široko znanje iz područja sestrinstva;
 - bio bolji uzor;
 - manje kritizirao učenika pred drugima;
 - pokazao veću empatiju.
- Prema učeničkim ocjenama najvažnija osobina ličnosti kod mentora vježbi i mentora zdravstvenih vježbi je organiziranost. Činjenica da mentori nisu ogovali učenike je za mentora vježbi na trećem mjestu, a za mentora zdravstvenih vježbi na drugom, a činjenica da su mentori bili otvorena uma i nisu osuđivali je na drugom mjestu za mentora vježbi, a za mentora zdravstvenih vježbi na četvrtom mjestu.

8. SAŽETAK

Cilj istraživanja: Ispitati kako učenici srednje medicinske škole ocjenjuju kompetencije i osobine ličnosti svojih mentora na vježbama te ispitati postoji li razlika u ocjenama kompetencija mentora iz srednje medicinske škole i mentora iz ustanove u kojoj učenik obavlja vježbe.

Nacrt studije: Presječna studija

Ispitanici i metode: 77 učenika Srednje škole u Maruševcu s pravom javnosti koji su se obrazovali u strukovnom dijelu programa Medicinska sestra opće njege / medicinski tehničar opće njege ispunjavali su modificirani standardizirani upitnik The Nursing Clinical Teacher Effectiveness Inventory (Knox, J.E. & Mogan, J., 1985) u kojem su ocjenjivali mentore u sljedećim područjima: kompetencije za poučavanje, stručno područje i evaluaciju pedagoškog procesa te karakteristike mentorovih međusobnih odnosa i osobine ličnosti.

Rezultati: Značajno višu ocjenu u ukupnoj skali kompetencija za stručno područje ($p=0.001$) i za kompetencije u evaluaciji pedagoškog procesa ($p=0,04$) dobio je mentor iz ustanove obavljanja zdravstvenih vježbi. Ukupne ocjene kompetencija za poučavanje, stručno područje i evaluaciju pedagoškog procesa mentora vježbi i mentora zdravstvenih vježbi bez značajne su razlike, a obje su aritmetičke sredine više od 4. "Djelovao je organizirano" kategorija je koju učenici smatraju najvažnijom kod oba mentora.

Zaključak: Mentori koji sudjeluju u obrazovanju medicinskih sestara za svoje su kompetencije prema učeničkim ocjenama dobili vrlo dobre ocjene, no postoji prostor za usavršavanje istih u svrhu osposobljavanja za rad što kvalitetnijih medicinskih sestara. Neophodno bi bilo iznaći način kontinuiranog stručnog usavršavanja vještina mentora zaposlenih u srednjim medicinskim školama, posebno onih s manjim brojem godina radnog staža u zdravstvenoj struci.

Ključne riječi: medicinska sestra; mentor; školovanje; učenik

9. SUMMARY

The characteristics of a good mentor in practice as perceived by highschool nursing students

Objectives: To examine how the students of a nursing high school assess the competencies and personal qualities of their mentors; To establish whether there is a difference in the assessment of competencies of a school vocational mentor and a vocational mentor who works in an institution where the students undergo their vocation-specific training.

Study design: Cross-sectional study

Participants and methods: 77 students of the Srednja škola u Maruševcu s pravom javnosti (Maruševac accredited high school), who were trained in the vocational programme for nursing students, were filling in a modified standardized questionnaire - The Nursing Clinical Teacher Effectiveness Inventory (Knox, J.E. & Mogan, J., 1985). They assessed their mentors in the following areas: teaching competencies, vocational area, evaluation of the pedagogical process, characteristics of the mentor's interpersonal relations as well as personal characteristics.

Results: The vocational mentor who works in an institution where the students undergo their vocation-specific training was awarded a significantly higher grade in the scale for vocational competencies ($p=0.001$) and for the competency of evaluating the pedagogical process ($p=0.04$). Overall grades in teaching competencies, vocational area and evaluating the pedagogical process have shown no significant differences between the school vocational mentor and the vocational mentor who works in an institution where the students undergo their vocation-specific training. Both were statistically above the mark 4. The category which was considered vital by the students in regards to both mentors was „He seemed organized“.

Conclusion: Mentors that are involved in educating the nurses have been awarded very good grades for their competencies by their students. However, there is room for professional development of the mentors in order to ensure an even higher standard of education for the nurses. It is vital to find a way to ensure permanent professional development of mentors in nursing high schools, particularly for those who lack a significant number of years of experience in the nursing vocation.

Keywords: nurse; mentor; education; student

10. LITERATURA

1. Šepec S. Kompetencije medicinskih sestara opće zdravstvene njege. Zagreb: Hrvatska komora medicinskih sestara; 2011. Dostupno na adresi:
http://www.hkms.hr/data/1316431477_292_mala_kompetencije_18062011_kompletno.pdf.
Datum pristupa: 15.08.2019.
2. Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih. Strukovni kurikulum za stjecanje kvalifikacije Medicinska sestra opće njege / medicinski tehničar opće njege. Dostupno na adresi:
<https://www.asoo.hr/UserDocsImages/8.11.2013/kurikulum/Medicinska%20sestra%20op%C4%87e%20njege-medicinski%20tehni%C4%8Dar%20op%C4%87e%20njege.pdf>. Datum pristupa: 19.07.2019.
3. European Commission. Obrazovanje i osposobljavanje odgojitelja, učitelja i nastavnika. Dostupno na adresi: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/initial-education-teachers-working-early-childhood-and-school-education-14_hr. Datum pristupa: 21.08.2019.
4. Abou Aldan D. Metodika zdravstvene njege. Zagreb: Medicinska naklada; 2019.
5. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Mentor. Dostupno na:
<http://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=40158>. Datum pristupa: 21.08.2019.
6. Kilgallon K. Mentorship. U: Kilgallon K, Thompson J, urednici. Mentoring in Nursing and healthcare: A practical approach. West Sussex: Wiley-Blackwell; 2012. str. 1-25.
7. Grossman S. Mentoring in nursing: a dynamic and collaborative process. New York: Springer; 2007.
8. Pravilnik o napredovanju učitelja i nastavnika u osnovnom i srednjem školstvu. Narodne novine 68/19. Članak 5 i 10. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_07_68_1372.html. Datum pristupa: 20.08.2019.

9. Pravilnik o polaganju stručnog ispita učitelja i stručnih suradnika u osnovnom školstvu i nastavnika u srednjem školstvu. Narodne novine 88/03. Članak 6. i 10. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_05_88_1135.html. Datum pristupa: 20.08.2019.
10. Pravilnik o načinu organiziranja i izvođenja nastave u strukovnim školama. Narodne novine 140/09. Članak 5. Dostupno na adresi: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_11_140_3430.html. Datum pristupa: 20.08.2019.
11. Sauter MK, Johnson DR, Nightingale Gillespie N. Educational program evaluation. U: Teaching in nursing: A guide for faculty. Saint Louis: Saunders; 2009. str. 467-509.
12. Ramšak Pajk J. Pomen mentorstva in praktičnega usposabljanja v izobraževanju za zdravstveno nego. Obzor Zdr N. 2007;41:71–5.
13. Starc J. Komunikacija in medsebojni odnos med mentorjem in študentom na kliničnem usposabljanju. U: Laznik G, urednik. Komunikacija med zaposlenimi in študenti zdravstvene nege med kliničnim usposabljanjem: priručnik za klinične mentorje. Novo Mesto: Fakulteta za zdravstvene vede Novo Mesto; 2018.
14. Al-Hamdan Z, Fowler J, Bawadi H, Norrie P, Summers L, Debbie D. Student nurses' perceptions of a good mentor: A questionnaire survey of student nurses in the UK, USA and Jordan. Int J Humanit Soc Sci. 2014;4(3):248-256.
15. Neuberg M, Lukšić M, Canjuga I, Železnik D. Važnost mentorskog rada u obrazovanju prvostupnica sestrinstva. U: Železnik D, Železnik U, urednici. Prenos znanj in izkušenj med kliničnim okoljem in znanostjo na področju zdravstvenih in socialnih ved. Slovenj Gradec: Visoka šola za zdravstvene vede Slovenj Gradec; 2018. str. 122-133.
16. Kalauz S. Organizacija i upravljanje u području zdravstvene njege. Zagreb: Medicinska naklada; 2015.
17. Laslavić Ž. 8 Odlika dobrog mentora. Dostupno na adresi: <https://lider.media/znanja/8-odlika-dobrog-mentora/>. Datum pristupa: 01.09.2019.

18. Finke LM. Teaching in Nursing. U: Billings DM, Halstead JA. Teaching in nursing – A guide for Faculty. 3. izd. St. Louis: Saunders; 2009. str. 3-17.
19. Girija KM. Effective clinical instructor – A step toward excellence in clinical teaching. International journal of nursing education. 2012;4(1):25-7.
20. Govekar-Okoliš M, Kranjčec R. Izobraževanje mentorjev za praktično usposabljanje študentov po bolonjskih študijskih programih v podjetjih/zavodih. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete; 2010. str.14-6.
21. Direktiva 2005/36/EZ Evropskega parlamenta i vijeća od 7. rujna 2005. o priznavanju stručnih kvalifikacija. Službeni list Europske unije L 255/22. Članak 31. Dostupno na adresi: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2005/36/oj>. Datum pristupa 01.09.2019.
22. Marušić M. Uvod u znanstveni rad u medicini. 4. izd. Udžbenik. Zagreb: Medicinska naklada; 2008.
23. Kalauz S. Znanstveno istraživački rad u sestrinstvu. Dostupno na adresi: <https://sep.hr/znanstveno-istrazivacki-rad-u-sestrinstvu/>. Datum pristupa: 03.09.2019.
24. Filej B, Žvanut B, Kaučič BM. Expected professional and personal characteristics of clinical mentors: Differences between physiotherapy and social gerontology students. Journal of health sciences. 2018;8(3):162-170.
25. Soriano GP, Aquino GB. Characteristics of a good clinical teacher as perceived by nursing students and faculty members in a Philippine University College of Nursing. Int J Nurs Sci. 2017;7(4):96-101.
26. Sweet L, Broadbent J. Nursing students' perceptions of the qualities of a clinical facilitator that enhance learning. Nurse Educ Pract. 2017;22:30-6.

11. ŽIVOTOPIS

Ime i prezime: Kornelija Kristina Planinšič

Datum rođenja: 23. 10. 1986.

Adresa: Maruševac 82, 42243 Maruševac

Zvanje: Prvostupnica sestrištva

Ustanova zaposlenja: Srednja škola u Maruševcu s pravom javnosti

Maruševac 82, 42243 Maruševac

E-mail: tinapetak2310@gmail.com

Zaposlenje:

01. 09. 2005. – 31. 08. 2006. – Stručno osposobljavanje na odjelu traumatologije, odjelu endokrinologije i nefrologije u Općoj bolnici Varaždin

01. 09. 2013. – Strukovna učiteljica zdravstvene njege u Srednjoj školi u Maruševcu s pravom javnosti

Školovanje:

2001. – 2005. – Srednja škola u Maruševcu s pravom javnosti – zanimanje Medicinska sestra – Medicinski tehničar

2006. – 2012. – Sveučilište u Mariboru, Fakultet za zdravstvene znanosti (Univerziteta v Mariboru, Fakulteta za zdravstvene vede) Slovenija – Sveučilišni preddiplomski studij – smjer Zdravstvena njega

2013. – 2014. – Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Učiteljski fakultet u Osijeku – Pedagoško-psihološka i didaktičko-metodička izobrazba (za rad u osnovnim i srednjim školama)

2015. – Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Medicinski fakultet u Osijeku

Članstva: Hrvatska komora medicinskih sestara, Hrvatska udruga medicinskih sestara – Društvo nastavnika zdravstvene njege

12. PRILOZI

1. Anketni upitnik
2. Informirani pristanak
3. Informirani pristanak roditelja

1. Anketni upitnik

ANKETNI UPITNIK

Poštovani,

u svrhu izrade diplomskog rada pod nazivom »Osobine dobrog mentora na vježbama - ocjena učenika srednje medicinske škole« molim Vas za sudjelovanje u ovom istraživanju. U diplomskom radu istražujem osobine mentora na kliničkim vježbama kako bih ustanovila kakve su njihove kompetencije za kvalitetno, uspješno i učinkovito mentoriranje.

Anketni upitnik se sastoji od tri dijela. Nakon osnovnih podataka koji uključuju starost, spol i godinu obrazovanja slijede pitanja u drugom dijelu u kojima najprije ocjenjujete mentora zaposlenog u školi koji je s vama bio tijekom izvođenja vježbi, a potom u trećem dijelu ocjenjujete i mentora na zdravstvenim vježbama koji vam je dodijeljen u ustanovi u kojoj ste ih obavljali.

Molim Vas, ocijenite tvrdnje koje se odnose na znanje, stručne kompetencije, međusobne odnose te osobine ličnosti mentora kod kojeg imali posljednje vježbe i posljednje zdravstvene vježbe.

Anketni upitnik je anonimn. Zahvaljujem Vam na sudjelovanju.

Kornelija Kristina Petak, bacc. med. techn.

1. Dio

1. Vaša starost: _____ godina (upišite na crtu)

2. Spol:

- 1) Ženski
- 2) Muški

3) Godina obrazovanja:

- 1) 3. razred
- 2) 4. razred
- 3) 5. razred

4) Zadnja lokacija izvođenja vježbi:

- 1) Bolnica
- 2) Dom za starije i nemoćne

3) Drugo (navedite) _____

5) Zadnja lokacija izvođenja zdravstvenih vježbi:

4) Bolnica

5) Dom za starije i nemoćne

6) Drugo (navedite) _____

2. DIO

U ovom dijelu ocjenjujete školskog mentora koji je sa vama bio na posljednjim vježbama.

UPUTSTVA:

Molim Vas da pažljivo pročitate navedene tvrdnje i ocjenite ih s obzirom na stupanj slaganja sa svakom pojedinom tvrdnjom, pri čemu su oznake sljedeće: 1 - uopće se ne slažem, 2 - ne slažem se, 3 - ne mogu se opredijeliti, 4 - slažem se i 5 - u potpunosti se slažem.

Kompetencije za poučavanje (odgojno-obrazovni rad)		1	2	3	4	5
1.	Mentor mi je razumljivo objasnio i demonstrirao intervencije.					
2.	Naglasio je što je bilo važno.					
3.	Poticao me na stjecanje znanja i vještina.					
4.	Bio mi je na raspolaganju kada sam ga trebao.					
5.	Usmjeravao je razvoj mojih kliničkih vještina.					
6.	Osigurao mi je mogućnost za dodatno usavršavanje znanja i vještina.					
7.	Nudio mi je pomoć kada su se pojavile poteškoće.					
8.	Bio je dobro pripremljen za poučavanje.					
9.	Uživao je u poučavanju.					
10.	Poticao me k aktivnom sudjelovanju u raspravi.					
11.	Brzo je shvatio što pitam ili govorim.					
12.	Pažljivo i točno je odgovarao na moja pitanja.					
13.	Pomagao mi je da sredim svoje misli u vezi s pacijentovim problemima.					
14.	Poticao je moju samostalnost.					

Kompetencije za stručno područje		1	2	3	4	5
15.	Imao je kliničke vještine i sposobnosti kliničkog prosuđivanja.					
16.	Pokazao je komunikacijske vještine.					
17.	Imao je široko znanje iz svojeg stručnog područja.					
18.	Raspravljao je o trenutnom razvoju struke.					
19.	Uputio me na korisnu stručnu literaturu u sestrinstvu.					
20.	Pokazivao je široko znanje iz područja sestrinstva.					
21.	Bio je sposoban prepoznati vlastita ograničenja.					
22.	Preuzimao je odgovornost za svoja djela.					
23.	Bio mi je dobar uzor.					

Kompetencije za evaluaciju pedagoškog procesa		1	2	3	4	5
24.	Davao mi je specifične prijedloge za poboljšanje pri izvođenju zadataka.					
25.	Osigurao mi je povratne informacije o mojem uspjehu u dosezanju obrazovnih ciljeva.					
26.	Objektivno je prepoznavao moje prednosti i moja ograničenja.					
27.	Često je pratio moj uspjeh tijekom kliničkih vježbi.					
28.	Zanimao se za moja očekivanja.					
29.	Pohvalio me za dobro sudjelovanje, za dobro promatranje iliza uspješno obavljene zadatke.					
30.	Ispravljao je moje pogreške bez podcjenjivanja.					
31.	Nije me kritizirao pred drugima.					

Međusobni odnosi		1	2	3	4	5
32.	Pružao mi je potporu i poticao me.					
33.	Bio je pristupačan.					
34.	Poticao je uzajamno poštovanje i partnerski odnos.					

35.	Pozorno me slušao.					
36.	Pokazao je osobni interes za mene.					
37.	Pokazao je empatiju.					

Uputa: Rangirajte osobine ličnosti u desnom stupcu od 1 do 8 pri čemu 1 označava najvažniju osobinu ličnosti koju je imao mentor.

Osobine ličnosti		Rang
1.	Pokazao je oduševljenje mojim znanjem.	
2.	Bio je dinamična i energična osoba.	
3.	Bio je samouvjeren.	
4.	Bio je samokritičan.	
5.	Bio je otvorena uma i nije osuđivao.	
6.	Imao je dobar smisao za humor.	
7.	Djelovao je organizirano.	
8.	Nije ogovarao učenike.	

3. DIO

U ovom dijelu ocjenjujete mentora koji vam je bio dodijeljen, a zaposlen je u ustanovi u kojoj ste obavljali posljednje zdravstvene vježbe.

UPUTSTVA:

Molim Vas da pažljivo pročitate navedene tvrdnje i ocjenite ih s obzirom na stupanj slaganja sa svakom pojedinom tvrdnjom, pri čemu su oznake sljedeće: 1 - uopće se ne slažem, 2 - ne slažem se, 3 - ne mogu se opredijeliti, 4 - slažem se i 5 - u potpunosti se slažem.

Kompetencije za poučavanje (odgojno-obrazovni rad)		1	2	3	4	5
1.	Mentor mi je razumljivo objasnio i demonstrirao intervencije.					
2.	Naglasio je što je bilo važno.					
3.	Poticao me na stjecanje znanja i vještina.					
4.	Bio mi je na raspolaganju kada sam ga trebao.					

5.	Usmjeravao je razvoj mojih kliničkih vještina.					
6.	Osigurao mi je mogućnost za dodatno usavršavanje znanja i vještina.					
7.	Nudio mi je pomoć kada su se pojavile poteškoće.					
8.	Bio je dobro pripremljen za poučavanje.					
9.	Uživao je u poučavanju.					
10.	Poticao me k aktivnom sudjelovanju u raspravi.					
11.	Brzo je shvatio što pitam ili govorim.					
12.	Pažljivo i točno je odgovarao na moja pitanja.					
13.	Pomagao mi je da sredim svoje misli u vezi s pacijentovim problemima.					
14.	Poticao je moju samostalnost.					

Kompetencije za stručno područje		1	2	3	4	5
15.	Imao je kliničke vještine i sposobnosti kliničkog prosuđivanja.					
16.	Pokazao je komunikacijske vještine.					
17.	Imao je široko znanje iz svojeg stručnog područja.					
18.	Raspravljao je o trenutnom razvoju struke.					
19.	Uputio me na korisnu stručnu literaturu u sestrinstvu.					
20.	Pokazivao je široko znanje iz područja sestrinstva.					
21.	Bio je sposoban prepoznati vlastita ograničenja.					
22.	Preuzimao je odgovornost za svoja djela.					
23.	Bio mi je dobar uzor.					

Kompetencije za evaluaciju pedagoškog procesa		1	2	3	4	5
24.	Davao mi je specifične prijedloge za poboljšanje pri izvođenju zadataka.					
25.	Osigurao mi je povratne informacije o mojem uspjehu u doseganju obrazovnih ciljeva.					

26.	Objektivno je prepoznao moje prednosti i moja ograničenja.					
27.	Često je pratio moj uspjeh tijekom zdravstvenih vježbi.					
28.	Zanimao se za moja očekivanja.					
29.	Pohvalio me za dobro sudjelovanje, za dobro promatranje ili za uspješno obavljene zadatke.					
30.	Ispravljao je moje pogreške bez podcjenjivanja.					
31.	Nije me kritizirao pred drugima.					

Međusobni odnosi		1	2	3	4	5
32.	Pružao mi je potporu i poticao me.					
33.	Bio je pristupačan.					
34.	Poticao je uzajamno poštovanje i partnerski odnos.					
35.	Pozorno me slušao.					
36.	Pokazao je osobni interes za mene.					
37.	Pokazao je empatiju.					

Uputa: Rangirajte osobine ličnosti u desnom stupcu od 1 do 8 pri čemu 1 označava najvažniju osobinu ličnosti koju je imao mentor.

Osobine ličnosti		Rang
1.	Pokazao je oduševljenje mojim znanjem.	
2.	Bio je dinamična i energična osoba.	
3.	Bio je samouvjeren.	
4.	Bio je samokritičan.	
5.	Bio je otvorena uma i nije osuđivao.	
6.	Imao je dobar smisao za humor.	
7.	Djelovao je organizirano.	
8.	Nije ogovarao učenike.	

2. Informirani pristanak

INFORMIRANI PRISTANAK

Pri Medicinskom fakultetu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku na izvanrednom sveučilišnom diplomskom studiju sestrinstva provodi se istraživanje u svrhu izrade diplomskog rada pod nazivom "Osobine dobrog mentora na vježbama - ocjena učenika srednje medicinske škole" pristupnice Kornelije Kristine Petak.

Sudjelovanje u istraživanju je anonimno i dobrovoljno te se može odustati u bilo koje vrijeme i bez posebnog obrazloženja.

„Ovime izjavljujem da sam u potpunosti upoznat/a s detaljima istraživanja. Na sva postavljena pitanja sam odgovorio/la i u potpunosti sam razumio/la odgovor. Potvrđujem da sam voljan/a sudjelovati u istraživanju“.

Ukoliko imate dodatnih pitanja o istraživanju možete kontaktirati Korneliju Kristinu Petak e-mailom: **tinapetak2310@gmail.com**

Ime i prezime ispitanika

(velikim tiskanim slovima)

Potpis ispitanika

Ime osobe koja provodi anketiranje

3. Informirani pristanak roditelja

INFORMIRANI PRISTANAK RODITELJA

Poštovani roditelji!

Za potrebe izrade diplomskog rada studentice Kornelije Kristine Petak na diplomskom studiju sestriinstva Medicinskog fakulteta u Osijeku provodi se istraživanje na temu "Osobine dobrog mentora na vježbama - ocjena učenika srednje medicinske škole". Anketa je anonimna i služi isključivo za pisanje diplomskog rada.

SUGLASNOST

Suglasan sam da moje dijete

(prezime i ime, razred)

sudjeluje u istraživanju, uz pridržavanje Etičkog kodeksa i uz zaštitu tajnosti podataka (molim, zaokružite DA ukoliko ste suglasni da dijete sudjeluje u istraživanju, a NE ukoliko to ne želite).

DA

NE

Ukoliko imate dodatnih pitanja o istraživanju možete kontaktirati Korneliju Kristinu Petak e-mailom: **tinapetak2310@gmail.com**

Mjesto i datum:

Potpis roditelja
